

Socijalni pomenki.

(Dalje.)

Rekli smo že, da sta Tomaž Mor, sveti mučenik za katoliško prepričanje, in ognjeviti menih Tomaž Campanella nekako začetnika socijališkega komunizma.

K. K a u t s k y, najdoslednejši in znanstveno najizobraženejši zastopnik sedanje socijalne demokracije pravi o Moru naravnost (*Die Geschichte des Socialismus*, str. 460):

„Z Morovo Utopijo se pričena novodobni socijalizem. Res ima v posamnostih še marsikako nazadujočo pomanjkljivost svoje dobe. Če n. pr. tudi stavi ženo više, kakor se je splošno godilo v 16. veku, če ji n. pr. odvarja vstop k znanostim, priznava vendar, da bodi žena možu podrejena. Utopija tudi oddaje vsakemu posebno rokodelstvo, seveda z izjemami; dalje pozná celó prisiljene delavce.

Na drugi strani je mnogo poznejših socijalskih sestavov opremljenih z mnogo bogatejšimi, raznolikejšimi in umetnejšimi napravami. Pa četudi so te stavbe mnogo krasnejše in novodobnejše, njihov temelj je isti, kakor pri Utopiji. Nad ta temelj ni prišel socijalizem do prve polovice našega veka. Da, mnogi kasnejši sestavi kažejo celo nazadovanje, ko n. pr. zapuščajo državni temelj in hočejo sezidati socijalizem zopet na občinski ali stanovski podlagi.“

O solnčni državi piše že imenovani Eduard Bernstein (*Gesch. des Socialismus*, str. 492):

„Campanellina Utopija je jedna najdrzovitejših, najpopolnejših in najlepših Utopij, kar se jih je kdaj pisalo; v organizaciji svoje ‚modroslovske ljudovlade‘ vpoštevava vsa družabna razmerja mož med seboj in do žen in otrok, in se dviga celo do najmanjših podrobnosti zasebnega življenja. Družabna vprašanja, ki jih je stavljal njegov vek in ki še sedaj gibljejo 19. stoletje, razmotruje in rešuje z najpopolnejšo odkritosrčnostjo. — Svojo vzorno državo zida popolnoma iz jednega kosa, ne da bi se oziral na kako oviro njene dovršitve, in jo ponuja človeku v trdnem prepričanju, da jo je treba narodom samo spoznati, da jo že uresniči.“

„Civitas solis“ je bila izprva natisnjena v Campanellinih delih, zbranih z naslovom *Philosophia realis*, ki so izšla 1620—1623 v Frankobrodu in so zagledala drugo izdajo v Parizu 1637, torej dve leti pred pisateljevo smrtjo.

Sanjarski socijalisti, ki so se vzbudili začetkom našega veka na Francoskem, so s slastjo prebirali ‚solnčno državo‘. To vidimo že odtod, da imamo iz te dobe dva francoska prevoda tega spisa (1840 jo je prevel Villesardelle, 1844 pa Jules Rosset)

Celo v najnovejšem času se zanimlje svet za Campanellino delo. V svoji knjigi „Vzorne družbe“ (*Ideal commonwealths*) je Henry Morley poleg Plutarhovega ‚Lykurgovega življenja‘, Morove ‚Utopije‘, Bakonove ‚Nova Atlantis‘ 1885 natisnil v prvič v angleškem prevodu.

Raznoterosti.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju razpošilja račun za l. 1896. Ker ne moremo objaviti vsega poročila, rečemo le, da je društvo v dobrih rokah, da z darovi previdno gospodari in je torej vredno podpore. (Darove sprejema društveni blagajnik msgr. Fr. Jančar, papeški komornik, župnik nemškega viteškega reda na Dunaju, I. Singerstrasse 7.)

V Pulju je nedavno razsajal legar ali mačúh (tifus). Posebnega zdravila za to hudo nalezljivo bolezen ni. Za spoznavanje te bolezni pa je dobil Francoz Vidal nov pomoček. Ako vzameš bolniku nekaj sokrvice (seruma) in ga zmešaš v cevki (epruveti) z juho, v kateri je kultura legarskih bacilov, sčisti se juha in na dnu cevke se napravi „sediment“, ki obstoji iz legarskih bacilov; ti se ne gibljejo več kakor prej, marveč so mirni in združeni v kepe. To je sedaj jako slavna „Wida-

lova reakcija“, ki je velevažna za spoznavanje legarja in torej tudi za njegovo zdravljenje. Vzrok te reakcije so antitoksini, katere za legarjem bolni človek nareja v svoji sokrvice in ki umore legarske bacile v stekleničici. Sploh zdravniki sedaj strastno iščejo zdravil v raznih „serumih“ človeške krvi.

J. K.

Kuga v Indiji je še pred kratkim strahovito divjala. Učenjaki preiskujejo naravo te bolezni ter poskušajo, ali bi se ne dala ozdraviti s posebno sokrvice (serum). Da Avstrija ne zaostane, odločeni so, da gredo na stroške dunajske akademije v Indijo kugo preiskavat doktorji medicine Ghon, Ortner in Albrecht. Prvi je bakterijolog, drugi je klinik, asistent jako imenitnega internista profesorja Neusserja, tretji je patološki anatom, asistent prof. Weichselbauma. Ž njimi gredo štirje dijakci medicinci, večji angleščine.

J. K.